Hvordan man laver en hel hval

Design, kunsthåndværk og æstetik ved fremstillingen af en hel hval 115 cm. lang i træsorten ”wenge´” sat op på messingstænger

Dokumentation af et arbejdsforløb over 12 måneder 2017 - 2018

Sten Clod Poulsen, designer og kunsthåndværker. www.poulsenwoodwork.dk.

Teksten er skrevet på forskellige tidspunkter. Undervejs og bagefter. Derfor springer jeg mellem nutid, fremtid og datid.

Forhistorien

Ideen om at skabe en hel hval kom gradvist. Tidligere havde jeg - fra efteråret 2016 - lavet hvalhaler af massive mahogniblokke ca. 25 gange 30 gange 25 cm.

Designproblemet med disse hvalhaler var, at hvis halefinnerne strakte sig bagud og opad – hvilket hvalernes haler let kan gøre når de er ved at dykke – så faldt den færdige hale om. Halen kunne kun kurve brat nedad. Og selv da var balancen svær at finde.

Så dukkede en ide´ op om at sætte kontravægte af messing ind i foden af hvalhalen. Dette blev afprøvet og gav med det samme nye designmuligheder. Og det så enormt godt ud når man vendte halen for at se brændestemplerne, som garanterer at det er mit arbejde.

Stor hvalhale med kontravægte

Herfra var der ikke så langt til at tænke i en betydeligt større hvalhale lavet af sammenlimede planker af wenge´, som er en meget mørk træsort fra Afrika – til tider næsten sort.

I slutningen af maj måned 2017 gik jeg i gang med at tegne et sidesnit, hvor jeg kunne indtegne dels metalcylindre og dels bøgetræspløkke som kunne styrke sammenhængen mellem lagene.

Hvahalen blev limet sammen a´flere omgang med to lag, tre lag og alle syv lag. Der blev indsat 5 metalcylindre – hver med en vægt på 800 gram. Heraf to i nederste lag af messing.

Endelig størrelse ca. 55 cm. lang og 35 cm. høj.

Denne hvalhale gav mange udfordringer i sammenlimning og formning men i dag er den færdig og solgt for 12 500 kr. efter at jeg havde taget den med på to kunsthåndværkermarkeder.

Mellemfase med lange fisk på messingstænger

I juli 2017 var jeg begyndt at lave lange slanke fisk, som kunne stå på et bord balancerende på forkrop, brystfinner og halespids. På et kunsthåndværkermarked foreslog en glaskunstner mig at løfte fiskene op på metalstænger så de

bedre kom til deres ret og trådte frem som svømmende fisk. I august 2017 fandt jeg frem til en leverandør af messing og kobberplader samt messing og kobberstænger og fik løftet den første lange fisk op.

Disse fisk solgte godt. Den store hvalhale var under produktion og der begyndte at svømme tanker rundt i mit hoved om at lave en hel hval løftet op på messingstænger sat ned i en messingplade. En teknik jeg nu havde fundet ud af.

Hel hval på messingstænger

Sammenlimningen var nu en teknik, som jeg kendte godt. Samlingen med træpløkke ligeså. I den hele hval er der ikke brug for kontravægte, men jeg tænkte at den sammen med messingstænger og plade blev meget tung. Jeg havde en stor planke af wenge´- små 4 meter tilsammen i to stykker – og de var blevet høvlet af, så de var helt plane.

Over nogle måneder i 2017 gik jeg og tænkte og forestillede mig hvordan den skulle se ud. Gennembladede bøger om hvaler. Gik på nettet. Så på min samling af hvalfotografier. Overvejede i forhold til det træ jeg havde – og hvor stor den kunne blive – og hvor tung den så måske blev.

I september 2017 havde jeg tegnet hele sideprofilen i forholdet 1:1. Og skitseret profilen ovenfra. Jeg har så taget en lang tænkepause dels af nødvendighed, dels fordi jeg op til Jul havde travlt

Siden arbejdede jeg videre med tegningen af hvalen. Udfordringen er at indtegne den tredje dimension så profilen af det enkelte lag kunne plottes ned på papir. Fintegnet profilen ovenfra. Markeret tværgående ”lag” og tegnet en række – 17 – sideprofiler på hvor kroppen ligger i træet. På disse tværgående snit har jeg indtegnet hvor konturen vil gå på de fire lag og næste skridt er nu at føre disse fixpunkter over på fire plankestykker, som tilsammen skal udgøre kroppen. Derefter vil jeg kunne tegne fra punkt til punkt og på den måde aftegne hvilken kontur som det enkelte lag har. Herved er der flere fordele: Jeg skal ikke save eller hakke træet væk fra én stor klods, jeg kan udsave hver kontur på min båndsav og dermed gøre hvalstykkerne lettere og få solide klodser, som kan bruges til andre design. Det er så det, som står lige for.

> 180611 Dette tegne- og beregningsarbejde var helt afgørende for det følgende projekt. Det var ekstremt svært. Ideen til at arbejde sådan kom fra et langt tidligere punkt i mit liv, hvor jeg forberedte mig til optagelsesprøven ved arkitektuddannelsen på Charlottenborg. Som forberedelse gik jeg til frihåndstegning hos en maler (på Glyptoteket) men også til ”Projektionstegning” på en teknisk skole. Herfra vidste jeg at et rumligt objekt kunne tegnes på et plant stykke papir. Men de genstande vi tegnede var med plane flader og geometrisk klare vinkler og cirkelrunde flader. Med hvalen skulle jeg tænke mig frem til hvordan jeg kunne tegne en tredimensionel rumlig form med lutter kurvede linjer ned på plane stykker papir. Uden det kursus i foråret 1961 tror jeg ikke jeg havde kunnet gøre det.

180219 Det tog en dag at overføre punkterne til de fire planker, checke efter igen og igen og tegne profilerne op. Med en stærk følelse af usikkerhed mht. om profilerne er rigtige. I dag begynder jeg at udsave den nederste, korte planke. Umiddelbar udfordring er at skabe hjørner hvor finnerne kan sættes ind. Finnerne skal laves separat og sættes ind i huller ca. 3 cm. derved bliver samlingen stærkere. De fire træstykker vejer tilsammen 35,2 kg. Jeg gætter på at halvdelen af træet tages væk.(Hvalens endelige vægt blev 12 kg.). Herefter sættes messingstænger op og ned i en messingplade. Dette metal vejer formentlig mindst 10 kg. For at hvalen får tilstrækkelig stabilitet. Måske endog mere metal.

Tænker meget over at lave en transportkasse med hjul – a la´en legevogn – men lukket. Siderne skal kunne slås ud og vendes modsat så kassen kan blive til et podie som hvalen kan stå på ved kunsthåndværkermarkeder. Tænker på en pris omkring 24 500 incl. moms. Træet og messingen koster omkring 4500 kr. og arbejdet bliver meget omfattende.

> 180613. Transporten spekulerede jeg mig tosset på i ugerne op til markedet. Løsningen blev an sækkevogn hvorpå jeg monterede en vinkel af to store tykke brædder. Hertil en ramme som messingbunden sad stramt i lukket af tværgående pinde. Det virkede sammen med en sliske op til bilens bagagerum. Med nedfoldede bagsæder kunne hvalen køres lige op i bilen og bindes fast.

I dag har jeg på min båndsav udsavet de fire kropsprofiler og lagt dem i den rigtige rækkefølge og det ser rimeligt lovende ud. De fire plankestykker er før opstribning og savning omhyggeligt vendt således, at åretegningerne matcher bedst muligt når de fire lag er sammenlimet.

Jeg har lænet sideprofilen op af stablen af hvalstykker og kan begynde at få ideer til hvilke stykker, som skal formes og hvordan og med hvilket værktøj.

Sammenlimningen står nu lige for og vil være en omfattende proces.

Tegning af brystfinner

180224 Ud fra sideprofilen og forskellige hvalbilleder har jeg i dag designet brystfinnerne og lavet en papirskabelon, som er limet på det ene af to næsten identiske stykker wenge´træ – fraskåret fra lag A eller B. Det vil sige at brystfinnen er klar til savning. Når den er savet tegner jeg direkte efter den på det andet stykke træ.

Derefter skal jeg lægge den anden profil af brystfinnen fast og her skal de være forskellige for at give liv til figuren. Hvalen er inde i en drejning og det skal kunne ses i kroppens kurve, i brystfinnernes vinkel, i rygfinnens placering og i halens vinkel. Det hele tegner godt.

Udfordringen mht. brystfinnerne er at få dem solidt forankret i hvalens krop. At udjævne overgangen fra krop til finne så der er nogle smukke linjer.

Men, men: Jeg venter med at montere brystfinnerne til langt længere henne i processen. Hvalens krop skal være næsten færdig – og færdigslebet – før de sættes ind: Fordi når de er indsat er det svært at vende og dreje kroppen uden at finnerne brækker af. Det bliver svært. Jeg kommer til at tænke.

> I det hele taget har det været yderst fascinerende for mig som pædagogisk forsker og konsulent at gennemløbe og møde kravene fra maskiner og materialer i kunsthåndværk med træ. Der er overraskende mange rent mentale, kognitive og forestillingsmæssige processer. Jeg har aldrig ment at håndværkere primært var kropsarbejdende, men nu har jeg personligt oplevelsesmæssigt, mærket hvor mange nætter man ligger halvt vågen for at finde en vej frem i løsningen af det praktiske og tekniske arbejdes mentale udfordringer.

180613. I det følgende har jeg valgt at sætte fotos med korte tekster ind i tidslig rækkefølge. Det vil sige at de første fotos overlapper med ovennævnte arbejdsbeskrivelse.

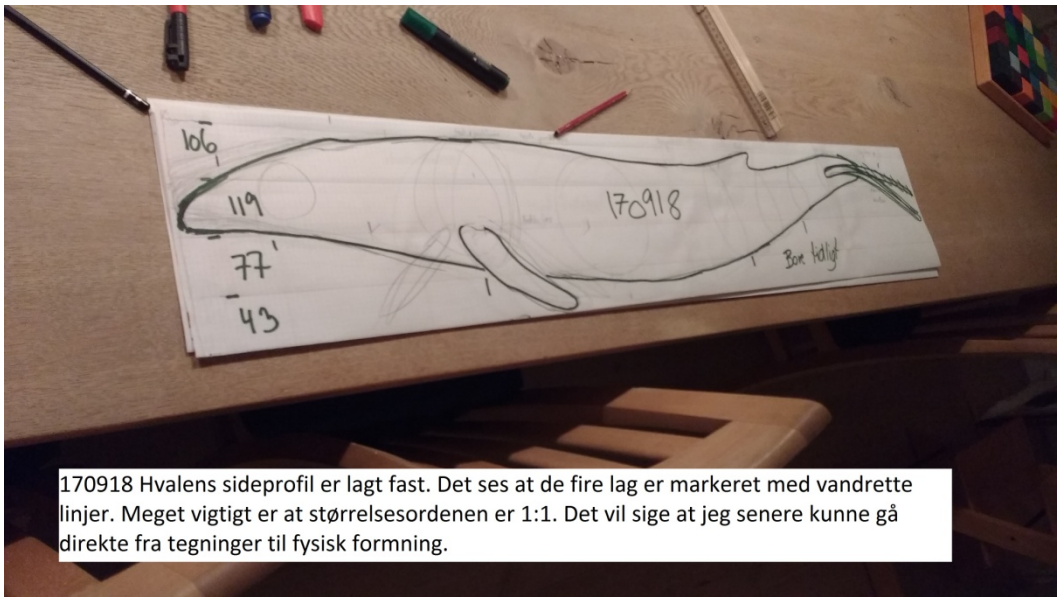

170918 Hvalens sideprofil er lagt fast. Det ses at de fire lag er markeret med vandrette linjer. Meget vigtigt er at størrelsesordenen er 1:1. Det vil sige at jeg senere kunne gå direkte fra tegninger til fysisk formning.

Inspirationen var fra en pukkelhval fordi disse hvaler har en krop med spændende, kurvede, linjer og fordi de kan bevæge sig meget graciøst og krumme halerne meget. Det er nu ikke grunden til at de hedder pukkelhvaler. Det er fordi der er en lille vinkel midt på halen. Min træskulptur er ikke et forsøg på at skabe en realistisk afbildning. Pukkelhvalen er blot inspiration.

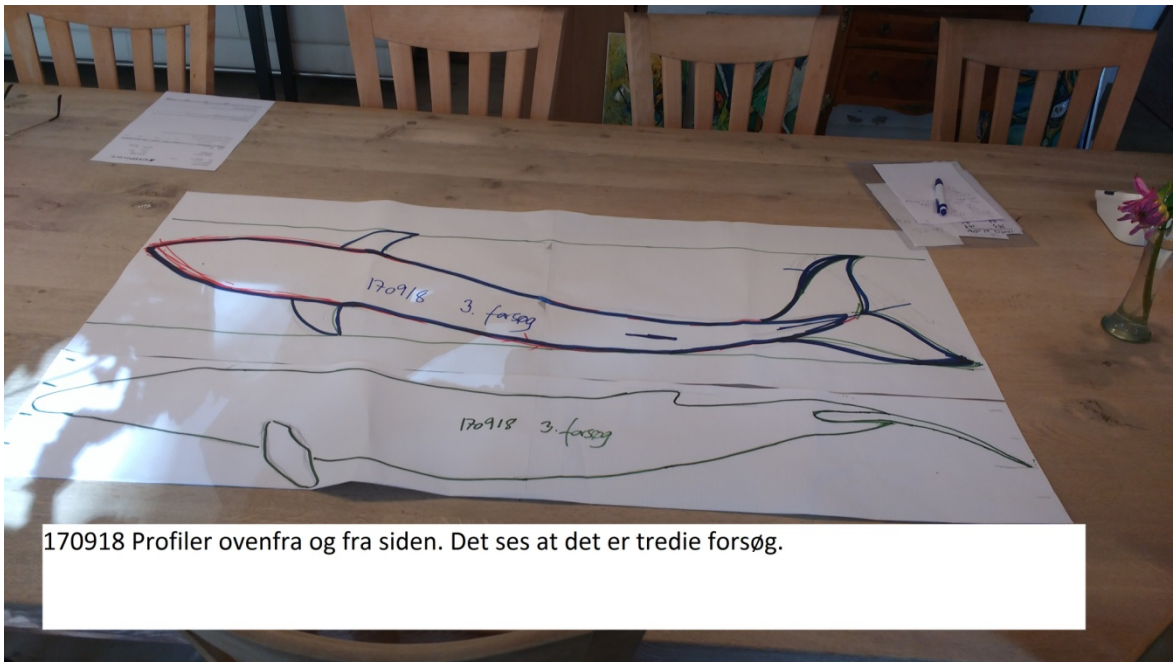

170918 Profiler ovenfra og fra siden. Det ses at det er tredie forsøg.

Som nævnt havde jeg det kedelige problem, at den oprindelige planke wenge´ for at kunne transporteres i min bil var blevet savet over på trælasthandelen i to stykker af ret tilfældig længde. For at kunne udnytte plankerne bedst muligt måtte jeg først finde ud af, hvor lange de enkelte fire plankestykker blev. Billederne her afspejler ikke helt rækkefølgen af begivenhederne. Mit mål var at lave den så lang som det overhovedet var mulig med de to stykker træ fra den samme oprindelige planke 420 cm. lang og 5 cm. bred.

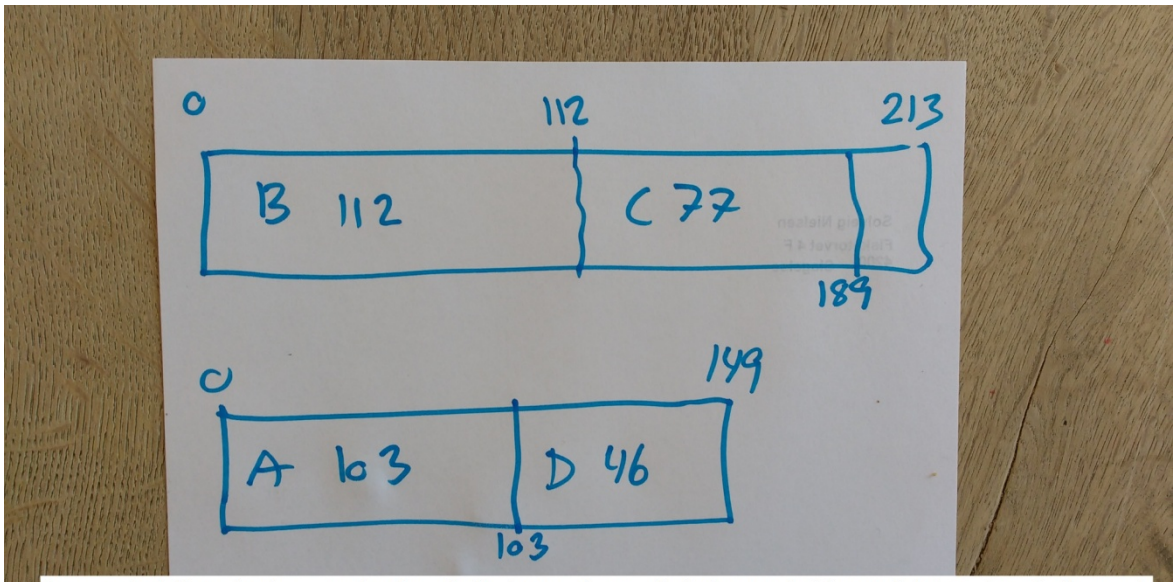

Den oprindelige planke, som hvalen skulle laves af, var af pladsgrunde blevet delt i to. Jeg skulle med andre ord få de fire lag til at passe med de to stykker planker jeg havde.

Det ses at jeg fik det hele passet sammen så der kun var et lille stykke træ tilovers i øverste højre hjørne. Dette billede hører egl. til noget senere.

180215 Her ses dels profiler med tværsnitslinjer som er nummereret hver for sig. Dels ses i baggrunden samtlige tværsnit tegnet op i fuld størrelse ud fra min viden om hvordan en sådan hval ser ud fra snude til halespids.

Ja, billederne er i lidt rodet rækkefølge. Men det var et kolossalt krævende tegnings- og beregningsarbejde. Det var i denne fase jeg fik brug for min viden fra kurset i projektionstegning på Frederiksberg Takniske skole i 1961.

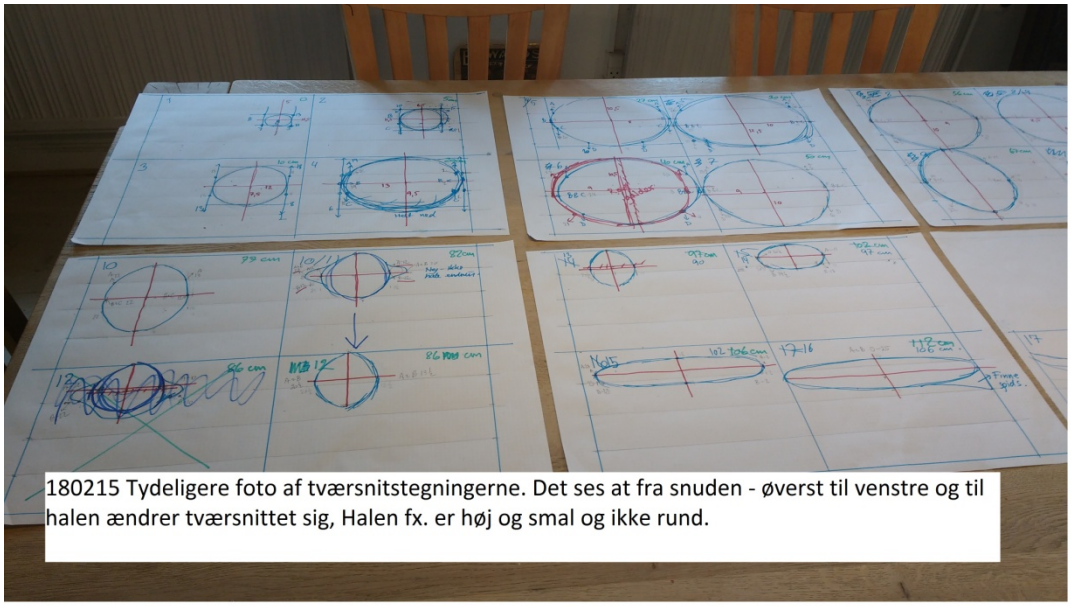

180215 Tydeligere foto af tværsnitstegningerne. Det ses at fra snuden - øverst til venstre og til halen ændrer tværsnittet sig, Halen fx. er høj og smal og ikke rund.

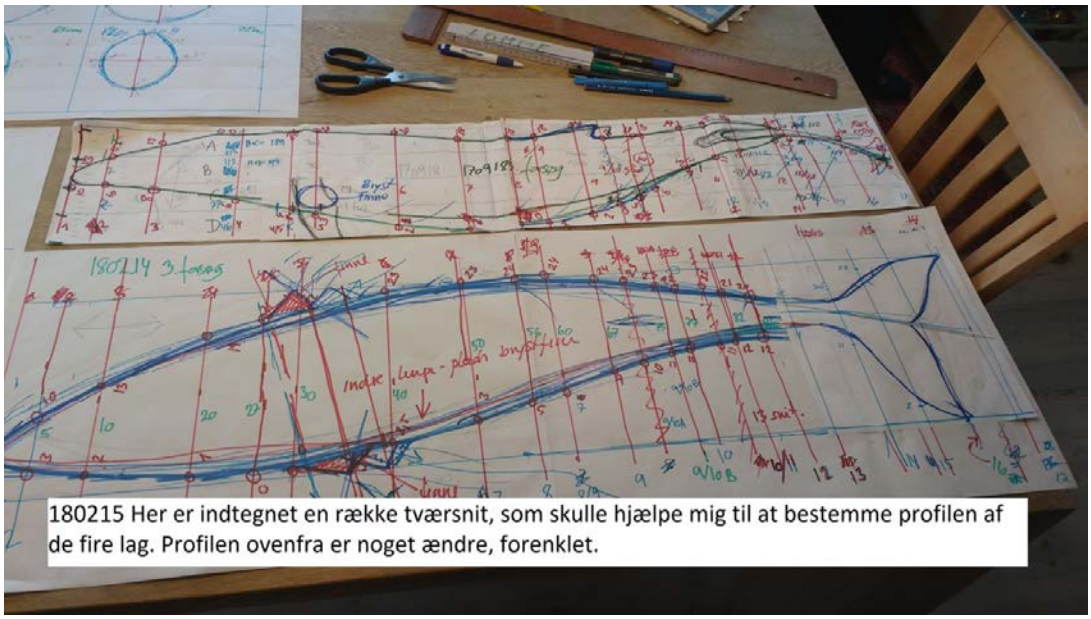

180215 Her er indtegnet en række tværsnit, som skulle hjælpe mig til at bestemme profilen af de fire lag. Profilen ovenfra er noget ændre, forenklet.

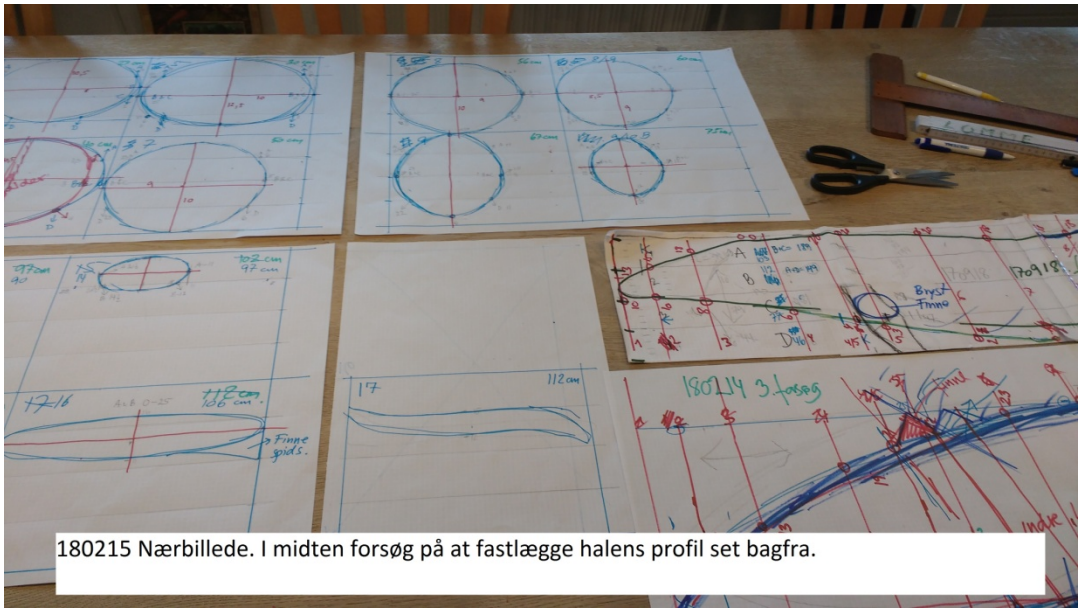

180215 Nærbillede. I midten forsøg på at fastlægge halens profil set bagfra.

Nu var jeg nødt til at gå konkret til værks. Plankestykkerne skulle skæres ud. Bare én enkelt fejlmåling ville ødelægge hele projektet. Men det gik godt. Her er de fire afgørende plankelængder.

180215 e. Nu er de fire planker udsavet med en stor håndholdt rundsav. Heldigvis så det ud til at stykkerne var helt plane. Planken havde tørret et halvt år.

:

18017 a. Her begynder en møjsommelig opstribning af tværsnit. Alle fire plankestykker samtidigt så tværsnittene lå nøjagtigt ens.

Meningen med tværsnittene var som nævnt at kunne beregne hvilken præcis profil de fire lag skulle have for tilsammen at kunne rumme hvalens krop

180217 b. Her er opstribningen af tværsnittene kommet lidt længere.

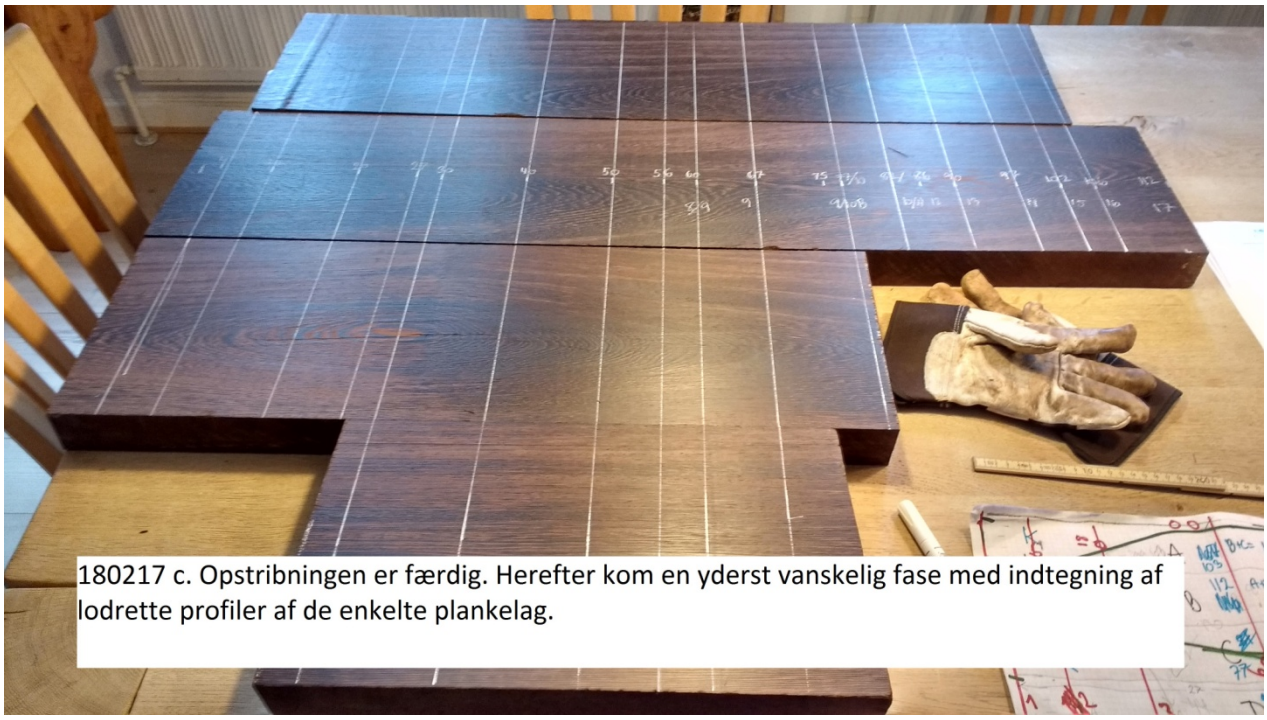

180217 c. Opstribningen er færdig. Herefter kom en yderst vanskelig fase med indtegning af lodrette profiler af de enkelte plankelag.

180217 d. På tværsnitstegningerne aflæste jeg hvor højre og venstre yderpunkt var på hvert lag og hvert plankeniveau. Indførte dem og tegnede endelig profil. Bemærk "knaster" hvori brystfinnerne senere indsættes

Det tog lang tid – en dag eller flere dage – at nå hertil. Særligt kritisk var placering af de ”knaster” hvori lufferne skulle sættes ind. Knasterne var nødvendige for at kunne skabe en udjævnet overgang fra siden af hvalen og ud i lufferne.

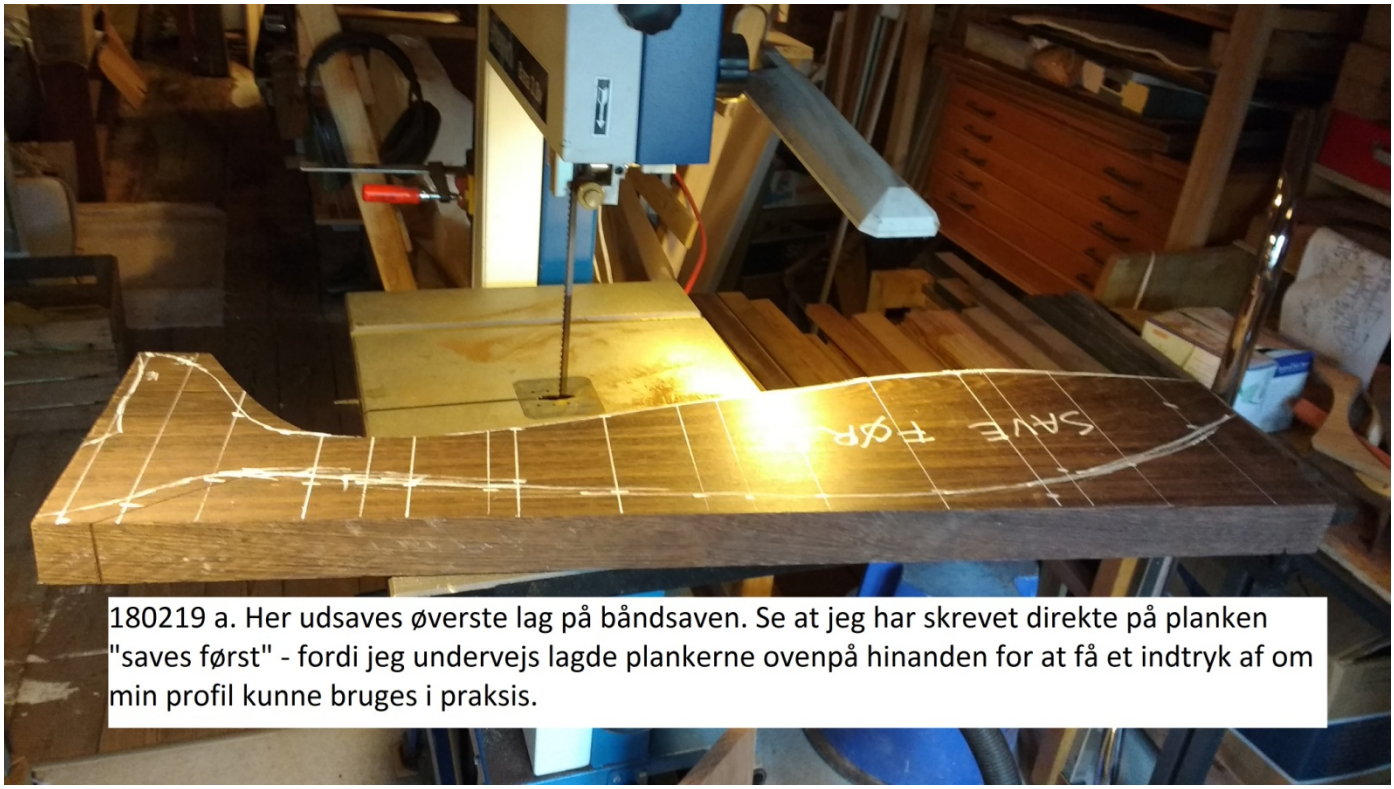

180219 a. Her udsaves øverste lag på båndsaven. Se at jeg har skrevet direkte på planken "saves først" - fordi jeg undervejs lagde plankerne ovenpå hinanden for at få et indtryk af om min profil kunne bruges i praksis.

Bemærk også, at spidsen af den ene finne i hvalhalen ikke er med i denne planke fordi den lå nede i næste lag. Næste foto er den færdige udsavning af øverste lag, hvor man tydeligt ser de pæne stykker træ, som blev tilovers og kunne bruges til andre formål. En mere økonomisk udnyttelse af den samlede wenge´planke.

180219 b. Her ses den færdige udsavning af øverste lag. Hele fremgangsmåden har betydet at der i hvert lag kom brugbare frasavede stykker - dels til lufferne, brystfinnerne - og dels til de dyvler, som skulle styrke sammenlimningen.

180219 c. Alle fire lag udsavet. Bemærk at knasterne til lufferne går over nederste og næstnederste lag - det var svært at forudse hvor store knasterne skulle være.

Her ligger de fire lag lige så nydeligt. Man kan ikke se det tidskrævende tænkearbejde, som gik forud. Hvert lag har jeg aftegnet på papir til senere brug.

180219 d. Prøveoplægning af de fire lag.

Her er første prøveoplægning af lagene. Man kan begynde at danne sig en ide om, hvordan hvalen ligger og venter inde i træet.

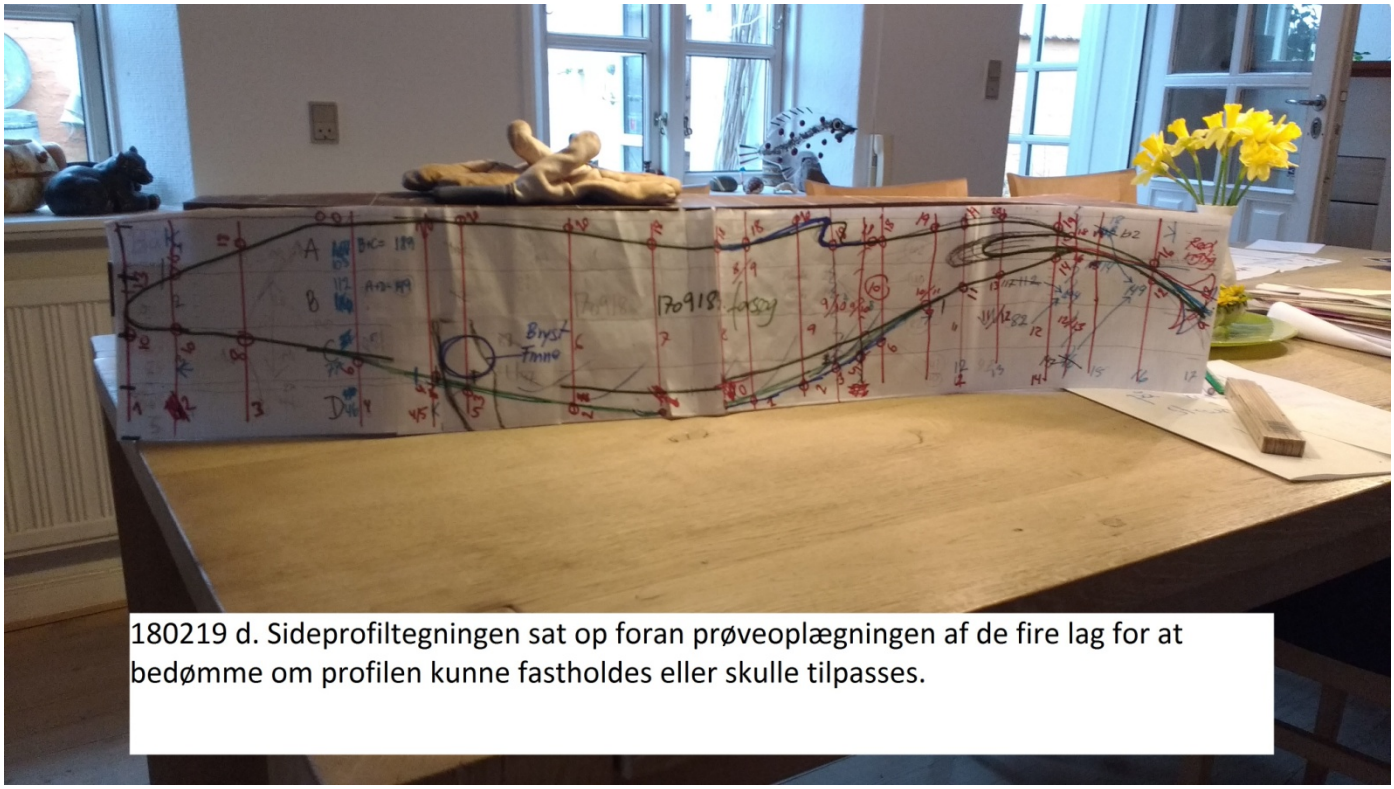

180219 d. Sideprofiltegningen sat op foran prøveoplægningen af de fire lag for at bedømme om profilen kunne fastholdes eller skulle tilpasses.

Jeg stillede sideprofilen op ad oplægningen af planker så jeg kunne kontrollere nogenlunde at der var træ der hvor der var krop på tegningen. Nervepirrende. Det gik lige akkurat.

180224 a. Tegning af profil af brystfinne. De to stykker træ, som lufferne skal laves af, ligger til højre. Hele hvalen er inspireret af pukkelhvaler uden at jeg vil påstå at ligheden er fuldstændig.

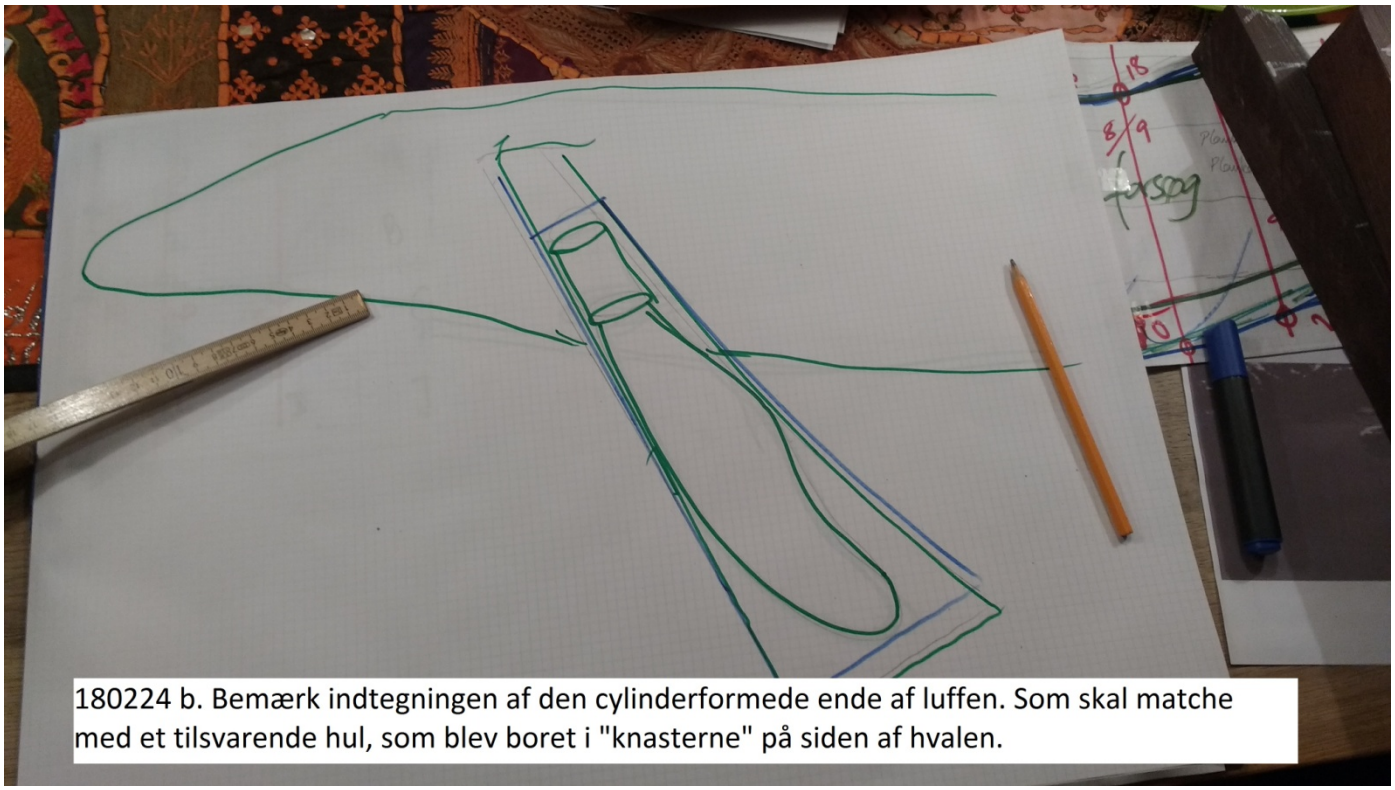

180224 b. Bemærk indtegningen af den cylinderformede ende af luffen. Som skal matche med et tilsvarende hul, som blev boret i "knasterne" på siden af hvalen.

Næste fase var formgivningen af lufferne, brystfinnerne. Pukkelhvaler har meget lange luffer med en særegen form. Det krævede en del tegneforsøg før jeg ramte noget overbevisende.

180224 Limning af papirskabelon på wenge.

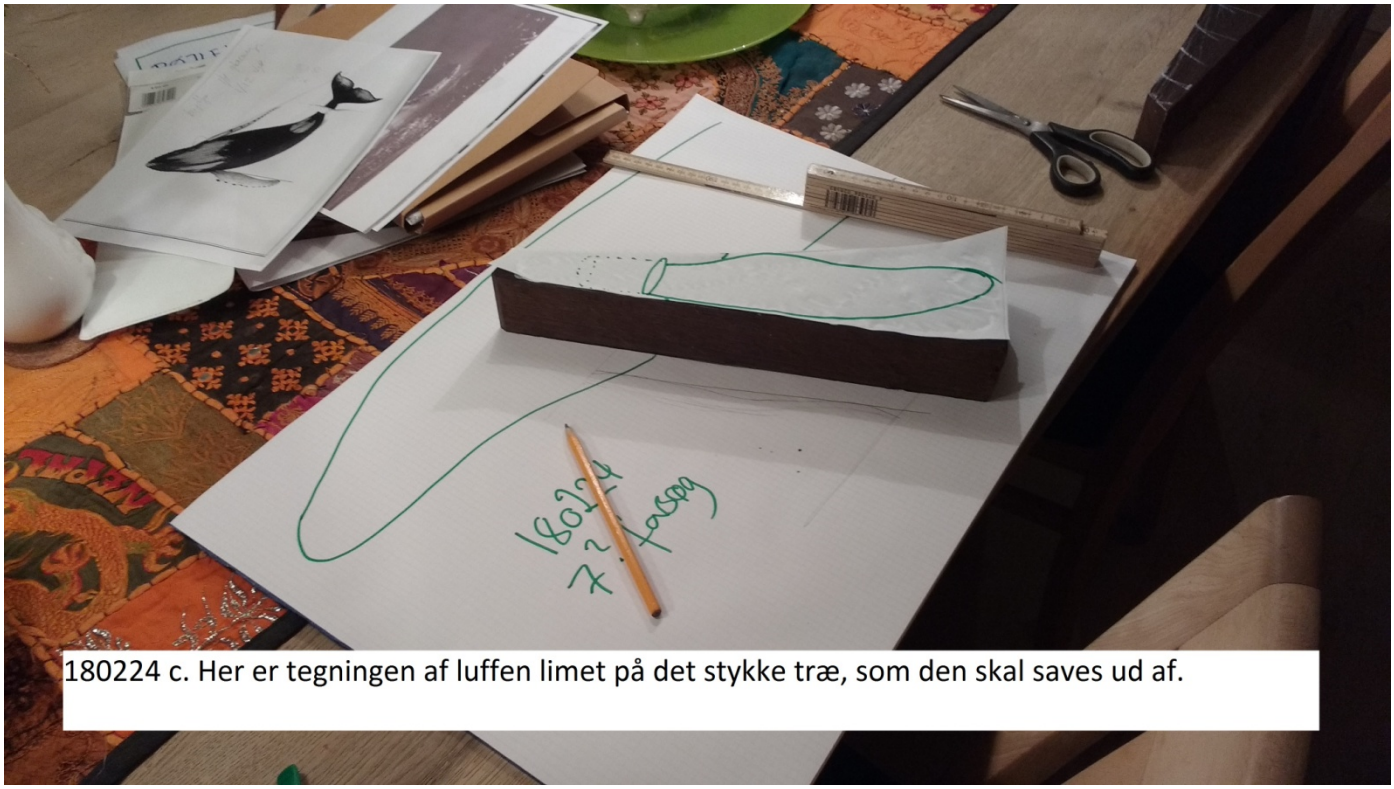

180224 c. Her er tegningen af luffen limet på det stykke træ, som den skal saves ud af.

Metoden med at lime papirskabeloner på det træ som skal saves er rigtig god. Ved mine mange andre figurer og brugskunst har jeg skabeloner i krydsfiner. Nogle gange tegner jeg direkte på træet. Andre gange tegner jeg på papir og limer det på træet.

En afgørende vigtig teknik i sammenlimningen var brugen af dyvler eller pløkke, som jeg havde brugt ved den store hvalhale. Her er dyvlerne boret ud med propbor af det selv samme træ, som hvalen er lavet af. Dette er vigtigt fordi det er næsten umuligt at forudse præcist hvor den endelige overflade kommer til at gå. Hvis en dyvel er kommet for

tæt på overfladen kan man se den. Og i så tilfælde er det afgørende at den er af samme stykke træ – samme farvetone – og at årene i dyvlen matcher årene i overfladetræet. Dyvlerne var 7 cm. lange så de kunne krydse to lag af de 5 cm. planker. Men det vil også sige at enderne af dyvlerne kun var 1,5 cm. fra overfladen af planken.

180321. Her ses klodser af træ fra de fraskårne træstykker. Det man ser er udboringen af de dyvler, eller pløkke, som skal holde lagene sammen. Med hjælp udefra. Tværsnit 12 mm.og længde 7 cm.

Fremgangsmåden var at klodserne af wenge´ blev limet på tyk spånplade på den lodrette led så hver dyvel havde fuld styrke. Wenge´er meget stærkt træ. Sammen med limen på plankefladerne var brugen af dyvler en vigtig dobbeltsikring for at holde hvallagene ubrydeligt sammen.

Nedenfor ses dyvler og de fire lag på vej op på loftet til sammenlimning.

180321. Plankeprofiler og dyvler på vej op på loftet til sammenlimning.

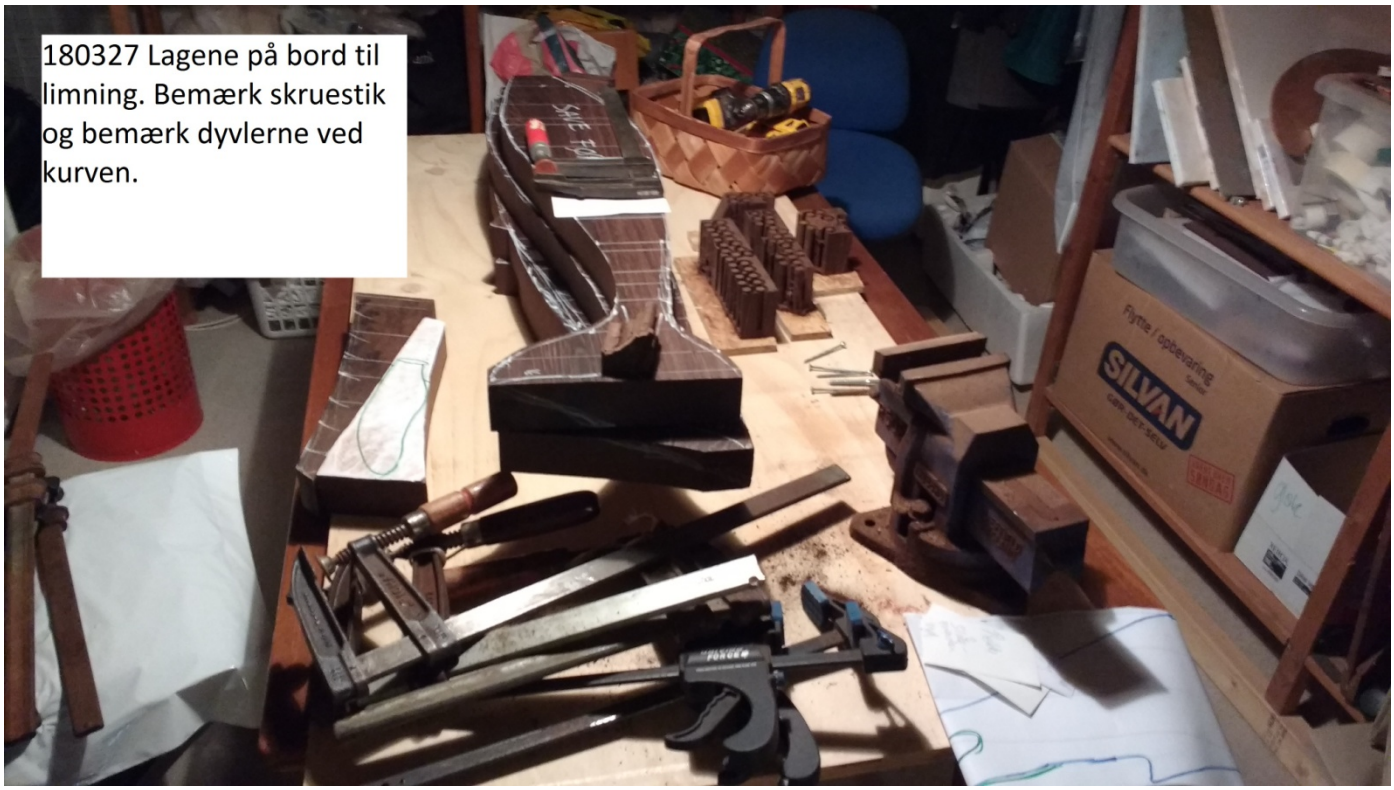

Her er samlet plankestykker, skruetvinger og to skruestikker. Dyvlerne er stadig samlet og blev adskilt ved at køre klodserne med dyvler sidelæns gennem båndsaven så bunden blev savet af så dyvlerne blev løse.

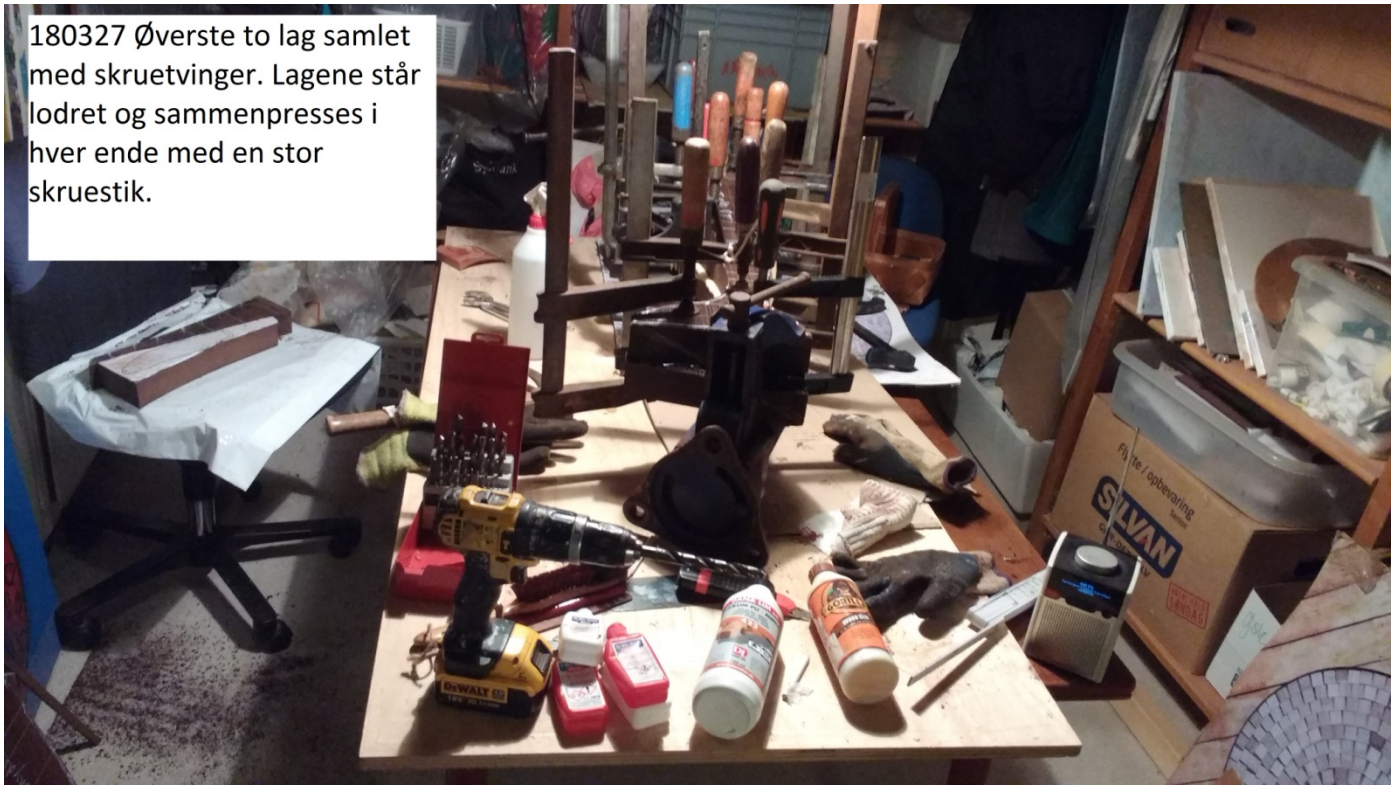

Det ser kaotisk ud, men der er en gennemtænkt mening: At fordele trykket fra skruestikke og skruetvinger regelmæssigt så alle dele fik lige stort tryk. Skruetvingerne er så tæt på hinanden at det var svært at så hænderne omkring skafterne når de skulle strammes igen og igen. Risikoen ved sådanne sammenlimninger er at limen indtil den størkner kan fungere som smørelse så lagene gliver i forhold til hinanden. Det var derfor jeg i hver ende havde en stor skruestik som holdt enderne ubrydeligt fast. Den samlede opstilling kunne jeg ikke løfte. Kun flytte i sæt.

180409 a Samling af øverste og nederste to lag. Halen er ved at blive formet med huljern.

De to øverste lag er nu samlet og overskydende lim renset væk. De er sammenlimet med de to nederste lag – der blev samlet for sig – og man ser hvordan limen er ekspanderet og drevet ned ad siden. Det er karakteristisk ved polyuretanlim at det udvider sig – og derfor går ind i alle små hulrum og revner – men også udøver et stort tryk som kan få plankerne til at skride i forhold til hinanden.

180409 b Fra siden, renset nederste limning med bajonetsav.

Herefter begyndte jeg at forme hvalen. Det værktøj jeg brugte var det meste af tiden helt traditionelt: Store flade stemmejern og en solid kølle. Bajonetsaven viste sig også meget nyttig især efter jeg havde fundet nogle meget grove klinger hos XL, som virkeligt kunne tage fat. Og så viste det sig at en helt enkel maskinhøvl var lidt af et mirakelværktøj fordi jeg kunne køre på langs af hvalen og skræller det ene lag af efter det andet.

180409 d Formning af halens underside. Finnerne bruges som støttetræ.

180409 c Formning af bugen med bajonetsav og store stemmejern.

Nervecenteret i hele projektet var min brune papmappe med tegninger, beregninger, hvalfotografier – og tegninger.

180508 a Mappe fuld af hvalplaner og profiler.

Her ligger den ved siden af rokken, som er lavet i padauk. Den er 40 cm. bred og 80 cm. lang. ”Hel hval” siger vist alt.

180508 a Sidebillede på filbænk. Kroppen er formet som helhed.

180508 a. Her har jeg bevæget mig udenfor ned i haven til min store filbænk, som står ved skuret. Vejret var jo fantastisk og det hjalp projektet meget fordi lyset er så meget bedre udenfor. Det store problem var hele tiden: Hvordan kunne jeg spænde den fast uden at brække knaster, rygfinne eller halefinner. Jeg løste aldrig problemet men fægtede mig frem og måtte ind imellem gribe den lige før den faldt ned.

180508 b Sidebillede på filbænk. Bemærk brug af to 4 kg. håndvægte som stativ.

Det ses, at jeg nu er ved at udjævne overfladen. Undervejs var der mange svære designbeslutninger. Jeg ville lave en hval i færd med et drej under vandet, men hvor meget skulle jeg vride halen og rygfinnen i forhold til placeringen af den øvrige krop. Det var nervepirrende. Et forkert hug med stemmejernet og skaden var uoprettelig.

180508 b Test af propbor til samling af luffer.

I lang tid havde jeg spekuleret over hvordan lufferne skulle sættes sammen med kroppen. Endeligt blev jeg klar over at løsningen var propbor. De består af et cirkelrundt rør af hårdt metal hvor der er fræset savtakker i den ene ende og inde midt i røret er et normalt bor, som stikker ud og kan styre boringen. Så med noget besvær fik jeg købt to bor, som passede næsten nøjagtigt ind i hinanden. For at teste ideen lavede jeg en prøve med fyrretræ.

Det fungerede fint, men wenge´ træ er meget hårdere.

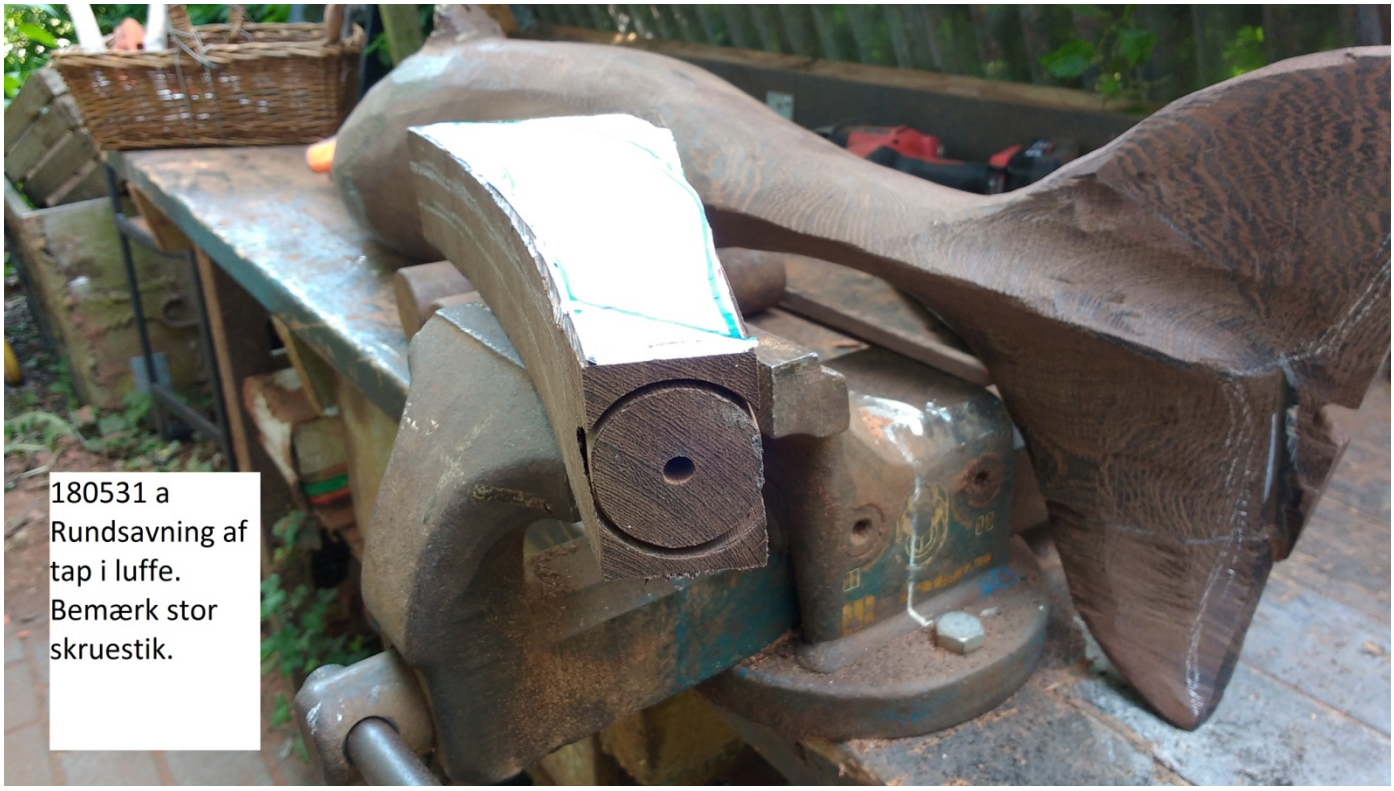

Det var derfor en meget stor lettelse, at boret åd sig ind i det hårde træ som havde det aldrig gjort andet. Savningen var præcis. Og næste sindsoprivende fase var at bore det modsvarende hul i ”knasterne” på hver side af kroppen. Undervejs blev jeg på overraskende vis hjulpet ved et tandlægebesøg. Det kritiske problem var: Hvilken vinkel har lufferne i forhold til hvalens længdeprofil og i forhold til tværprofilen. Hos tandlægen kører en ”feel good” video og pludseligt så jeg undervandsfilm af pukkelhvaler. Lufferne skulle stå 45 grader ud fra kroppen og 45 grader tilbage i forhold til lodlinjen. Tilbage var et meget vanskeligt spørgsmål: At save en slade skråt gennem hver knast, så jeg havde en flade at bore ind i. Det var med hjertet i livet jeg lavede de savsnit.

180531 b Hul til tap i luffe.
Hullet gik på skrå af træets årer og måtte tages ud med stemmejern.

Nu nærmere sig tiden for samling af hvalen med et messingstativ bestående af en messingplade 15 mm. tyk og 15 cm. bred og fem 8 mm. messingstænger. Hver stang kom endeligt til at skulle bære små to kg. Og det anså jeg for realistisk.

180531 d Sidebillede med messingplade.
Siden savede jeg noget af pladen med stor nedstryger.

Hvalens krop har som helhed næsten sin færdige form. Det er 9 dage til kunsthåndværkermarkedet ”Beddingen” i Hundested, hvor jeg skulle stille op den 8.-10. juni. Tiden er knap.

Lufferne var ved at blive grovslebet. Først tog jeg forsigtigt – med en kraftig løvsav – det overflødige træ af udenom det cylindriske skaft inderst på luffen. Derefter sleb jeg den med sliberondel monteret på en fastspændt boremaskine (24 korn, sliberondel 125 mm.).

.

Det var meget tilfredsstillende at arbejde med lufferne. Et tegn på, at hvalen nu virkeligt var ved at blive færdig.

180606 b To luffer på haveslange og fotografens hænder i skyggeprofil.

Her følger en fase, som var intens og som jeg ikke fik fotograferet. Dels at lufferne blev sat i hullerne med rigelig epoxy lim. Og nogle dage efter – da limen var størknet – at jeg med små tromlefræsere monteret i en batteridrevet boremaskine – forsigtigt sleb det overflødige træ væk. Min bekymring var – da jeg borede hullerne og nu da jeg fræsede på frihånd – at knasterne ville flække. Men de holdt og endte med – som planlagt – at give en blød overgang fra hvalens forkrop til lufferne. Yderst tilfredsstillende. Og – svært. På billedet herunder er overgangen endnu ikke fræset og slebet, man ser hvordan knasten danner en synlig "muffe" omkring luffen.

180606 c Hval liggende på ryggen med lufferne indlimet.

Bemærk at hvalens krop nu er næsten helt færdig. Efter den tidligere bearbejdning havde jeg nu i dagevis slebet overfladen. Dels med sliberondeller monteret på en boremaskine og dels med en special slibemaskine – en slags

”piskeris” hvor et ”skovlhjul” med mange stykker sandpapir roterer. Fordelen er, at medens sliberondellen giver cirkulære ridser på kryds og tværs af årerne så sliber piskeriset på langs af årerne. Fordelen er meget stor fordi denne bearbejdning lægger lige op til den endelige håndslibning.

Boringen af hullerne i hvalen var en meget kompliceret fase som jeg heller ikke fotograferede fordi der nu var hastværk. Jeg startede med at finde et stykke af en hårdttræ planke – 8 gange 8 cm. – og afmærkede de punkter der skulle bore. Udfordringen var: Hvordan kan jeg sikre at hullerne i hvalen ikke går i forskellige retninger? Jeg borede så på søjleboremaskinen de fem huller i plankestykket. Derefter aftegnede jeg konturen af hvalens bug og savede denne linje ud med båndsaven. Herefter kunne jeg spænde plankestykket fast på hvalen og bore ned gennem de fem huller som så virkede som styringsskinner for boret. Det lykkedes. Det var svært.

At bore fem huller med exact samme afstand og mest mulig dybde i en 15 mm. messingplade – uden at gennembryde undersiden af messingpladen – er med mit udstyr særdeles svært. Til dels på øjemål.

Det næste var at få stængerne limet fast så de stod lodrette i begge planer. Det krævede opfindelsen af et stativ, som blev sammenspændt med flittig brug af en 90 grader vinkel. Det lykkes ovenud godt.

180606 e Limning af messingstænger på messingplade så de står lodret i samme plan.

180606 f Stativ til opretning af messingstænger. Bemærk mørk lodret klods som sikrer at stængerne står lodret

Nu færdigsleb jeg hele hvalen og lufferne i hånden 10 gange med stadigt finere sandpapir. Jeg var i desperat tidnød og indså, at oversiden af hvalen formentlig måtte slibes færdig på markedet. Sammensætningen af hval og stænger på messingplade var nervepirrende. Jeg testede med en løs 8 mm. messingstang at alle huller passede. Så lavede jeg en prøve hvor stængerne blev skubbet ind i de tørre huller. Smurte epoxy lim på øverste del af stængerne 5. cm. ned – havde afmærket de 5 cm. med tape – og smurte epoxy i hullerne i hvalen. Så tog jeg en dyb indånding og holdt messingpladen over hvalen og – det hele fungerede. Limen virkede som smøring.

Det er svært her ikke at få sexuelle billeder på nethinden men husk at træ og messing her aldrig mere kan skilles ☺

Det var nu et par dage før afrejse og jeg havde endnu ikke lagt mig fast på hvordan den skulle transporteres. Jeg er nu 75 år gammel og det at løfte hval og messing – 23-24 kg. – er på kanten af mine kræfter. Men jeg fandt ud af at jeg forsigtigt kunne løfte hele konstruktionen og flytte den 1-2 meter.

Vi købte en ny sækkevogn og jeg lavede dagen før markedet en udspekuleret fastspændingsordning i form af en vinkel af 5 mm. fyrreplanke, som jeg spændte fast til sækkevognen med strips. I den korte plade borede jeg et 5 cm. hul, som kunne fastholde hvalens snude. På den lange plade påskruede jeg styreskiner til messingpladen og borede tværgående huller til at tage 3 stk. 10 mm. bøgepinde, som sad i spænd af sig selv. Det fungerede. Det var solidt og den kunne let køres på sækkevognen. Så lavede jeg en sliske af to brædder som kunne bindes fast til bagklappens låsering. Og hval, sækkevogn og stativ kunne – med alle mine kræfter – køres lige op og ind i bagagerummet, hvor jeg bandt den fast.

Næste dag kørte jeg tidligt af sted. Stillede standen op. Og begyndte at slibe hvalen. Undervejs kom en fotograf og en journalist og tog et foto som jeg vil prøve at fremskaffe og indsætte her. Billedet var efter sigende i lokalavisen og i Frederiksborg Amtsavis.

Fire og en halv times kontinuerligt intensivt arbejde senere var hvalen færdig og fik linolie i flere omgange. Fotoet er fra Frederiksborg Amts Avis og billedet er taget af fotograf Kasper D. Dønbo, Sjællandske Medier.

180608 b Hval bagfra på hvidt bord

180608 c Hval fra den anden side på hvidt bord

Hver dag tog jeg hvalen med hjem for en sikkerheds skyld og da vi lukkede fredag eftermiddag tog jeg nogle slutbilleder på et bord i havnen.

180608 d Skråt bagfra på vej ud i havet.

180608 e Sidebillede i havnen på vej ud i havet

180608 f Skråt forfra i havnen.

Sent søndag eftermiddag blev hvalen købt for 25 000 kr.

På billedet ses udjævningen mellem krop, knast og luffe.

Da jeg kom hjem oplevede jeg en stor lettelse. Hvalprojektet havde fyldt voldsomt meget i mit liv – familieliv – og arbejdsliv i lidt mere end et år. Det kan lyde mærkeligt, men jeg var glad og lettet over at den nu – som det hele tiden var meningen – var svømmet ud i verden og havde fundet andre hjemegne i nye oceaner. Forvel store hval. Og tak fordi jeg fik lov til at lave dig. Det er for mig som om skønheden i den færdige skulptur løsriver den fra mig selv. Den er færdig. Den er ikke mere mit projekt – men sit eget.